

Partizan Čajavec

(Prilog historijatu NOB-e)

ABK 209-MG-VU/231.

od 4. juna
Lica!
umr. 2. okt. 1941

Kod četvrtog našeg upornavanija obijava pona se razgo-
metno namijevili.

- Pa koliko ćemo još puta ponavljati tu formalnost i
dobre ćemo se svako igrati šmurske? - hehavo me upitao svi-
jući se svojim šivalnim tamnim očima.

Uistinu je to bilo igranje šmurske, jer se i ~~čajavec~~
najbesnačajnija neopreznost & sumnje jeftino placala. Starom
Gradiškom ili Japenocem. [A Rudolfo Čajavec ješa useda sa

historikacija u Banjoj Luci, ne jedinstvu sam ustia u blizini
krovaš slikovaca braće Gutić, ~~zvalo se i to~~, da je ~~čajavec~~
preierans-partner šefa „U.N.S.-e“ Ocerena Krotarnika, da

~~čajavec~~ mešto vršija po „velikom županstvu“, da često odlazi
u donobransko „zaposjedništvo“, da posjećuje predsjednika
odionog „pokretnog priekog vuda“, i još nje takvih kompa-
mitantnih činjenica i dovoljnih razloga, da ga se ~~čajavec~~

~~čajavec~~ ješen 1941. protjecala je u ~~čajavec~~ je bio skine usudu
i ~~čajavec~~ je prošecala je u ~~čajavec~~ je bio skine usudu
za kopceane rezerviranosti. rezervirati mnogo dobiti ljudi, koji su shijom
pitaču konradu još u kraljev

Onda je otpočelo otkravljanje. Topli čaj u njegovom
usedu nakon dione zimeke šetnje u kristalnosjajnom i
dubokozamiježenom pejzažu Gornjega Šehera značio je prelazjenje
pretpoljednje prepone rišenjesečne nezijerice. Trčudi čaj i slu-
Tajnici diskretno Moskiju i London, Rudi - tako smo ga svi

zvali - opet se lukavo namučilo i griskejući brcice otvorio je ormar. U njemu: karabine, revolveri, stotine metaka i nekoliko bombi. U blagajni slična priča.

- To trebam kad odlazim našim ljudima ^{kod} Razboj i Kosićeva ...

Što li misli, i tko su to „naši ljudi“?

Jedne februarске večeri 1942., u dane poljačkog ustaškog orgijanja u Drakulićima, četrdeset „crnaca“ blokiralo je „Dalače“. Racija. Nastala je mreža tola po čitavom nadzemnom i podzemnom labirintu naprećuć Banja-lučkog hotela. Rudi Čajasec ^{poput vještice i pronačelnika i vlasti} je nervozno otrčao ^{u pozvatu mu} sa ~~mećom u meću~~ manjardnu sobu br. 315, tu naglo preokrenuo otvora i u njezovu „utrobu“ ~~se~~ vješto sakrio čitav snop ilegalne štampe, što ga je imao uka se. ~~Kod jedne prepora bila je preokrenuta i kao vsdopad zloave okreće nakon poljačkog napornog sata postele su riječi bez podloživo udešeno dvostranosti.~~

Otada smo razgovarali drugarski otvoreno. I stro- čela je konspiratorska saradnja, u kojoj su nam na potezu Banja Luka - Zagreb vijednu pomoć pružale anti-fašističke sestre dr. Zdenka i prof. Katiša Kranjc. Mm mm

Rudi Čajasec bio je odličan avijatičar-pilot. U travnju 1942. ^{nije se koristio} ~~igrom~~ je olakšicom, da kao šef državnoga useda bude oslobođen od poziva u vojsku, i toga je mjeseca kuzala nad Krišovima banjalučkih modernih palaca i

stoljetnih šimlom pokrivenih čardaka njegova svakodneva
 utočlona zračna akrobatika. Istovremeno njegov se ured
 preobraćao u arsenalni bunker i bogati magazin klauze-
 lenjskog, sanitetskog, ~~i raznog tehničkog i raznog drugog materijala.~~
^{naravno kod Račića i Kapetana}
 Sve je to trebalo za „ugrađene koloniste“ plodnoga rječva,
 koje su njegovi povjerljivi činovnici marširvo posjećivali i nadzirali.

Fonda - u subotu, 23. svibnja 1942. - najveća banjalučka
 senzacija drugog svjetskog rata: Rudi Čajavec odletio je prije
podupe na svoj redoviti zračni posjet partizanima u Prijedoru
i - nije se više vratio.

Doveće je sve bilo jasno.

Zajedno sa ~~svim~~ avijatičarskim drugom, narednikom
 Jazbecom, Čajavec se spustio u tada prviput oslobodjenom
 Prijedoru. Bilo je to ono slavno ~~kasno~~ proljeće 1942, veliki dani
 Kozare. Banjalučko polje, tadašnji domobransko-ustaški
 aerodrom, ostao je bez dva svoja lijetala, a partizani su dobili
 svoja prva dva aeroplana.

^{je bio} Najuticajiji ~~bojaci se~~
~~čuenatari, organizatori~~ zaprepaštenje ustaša bilo je ~~ogoljeno~~ ^{Sej} „župske
 redarstvene oblasti“, ~~Božo Dračić~~ ^{veliki} najvećina. ~~Lio je naj-~~
~~uticajiji~~ ^{koji je} On je ~~veličano~~ ^{Čajavca najjeo} zavolio Čajavca i njegovoj savršenoj
 prevezanosti i glumi ~~posjedovao~~ ^{posjedovao} do tolike mjere, da mu je
 čak poziravao odgonetavanje ~~šifriranih~~ ^{šifriranih} brzopjara! ^{brčnu}
 se to dešavalo ~~kasno~~ ^{redovito je} uveče i ~~koliko li je~~ ^{redovito je} puta bila duboka
 noć, kad se Rudi vraćao s tog nezanimljivog posla: ~~da nije~~

Jedino je nekoliko dana kasnije, posredno u vezi s Čajavčevom zračnom avanturom, Savoča Basta dospjela na jednogodišnje muke Stare Gradiste, da na početku 1944. stigne tamo, gdje joj je i bilo pravo mjesto: među partizanima. ~~na~~
~~odnos~~ Odnos Čajavca prema ustavim „dužnostnicima“ bio je isprepleten čistim bluffom malogradaške kurtoazije, obavijen dimom zajednički proklamiranih moći i najčešće protkan ~~izrazima~~ ^{dragaom} megalomanijskih fraza i jalovih diskusija. Stvarno je sve to bila veoma smišljena prividnost i odlično taktiziranje, da se usmogne doći do dragocjenih forjerzijskih podataka i za podjenu akciju pojedinih sredstava. Tek naknadna analiza njihovog „dobrog odnosa“ razotkrila je ustavim meozgovina neobično sugestivnu Čajavčevu snalažljivost i spretnost, i svu bijedu njihove lakovjernosti.

Ipak, podjednaki dani moći senzacionalnog mlađeta, ponegdje se provukla sumnja u njegovu iskrenost. Tu je u prvome redu bila rezolutna „majka ustavskih muhadžira“ Zlaketka Salihagić, koja se mnogo kretala po iseljenim i ožjačkanim srpskim selima među koloniziranim ustavim miljenicima, i u svom ustavsko-„kari-
 tativnom“ radu došla u sukob s Čajavcem, jer su se razilazili u osnovama „kolonizatorne politike“. Ta je žena bacila ~~staklo~~
 „bubu u uho“ ~~u~~ tadašnjem zapovjedniku Banji Luke „pukov-
 niku“ i kasnijem „generalu“ ~~od Kigara~~ Brozoviću, ymekim ^{gib}

motora i prasak bombi. Zaštekali su mitraljezi, Nijemci su uperili protunavratne topove i - ~~razapetosti~~ prvi ~~puta~~ partizanski avion doskora je zaqujurio svoju elisu u sumoriti proplanak nedaleko sela Kliskovac između banjalučkih „~~Top~~ Trapisti“, Klavnica i Banje Glidže. ~~Veoma opasno~~ ^{Teško} varijem i s protivljenom rukom i nogom, videći mogućnost spasa, pilot Rudi Čajavec nije kolebao između ustaskoga rostva i bunt. Revolucionim je metkom sam stao točnu na svoj 30-godišnji život.

Njegov pratilac u avionu i drug se meseci, narednik Jazbec donkako se nekako do Klavnica, ali je tu upao u klopku drumškoga Trgovca i birtara Mihajevića, koji je telefonom dogovao iz Banje Luke provrednu ustasku marku Blada Gutica. Jedan sat kasnije otvorila je Jazbecova kalvarija u znaku najkrućijeg ustaskog padizma. Formalna rasprava pred ustaskim ratnim sudom bila je samo ječivo-groteskna postuga živom leću.

— — — — —
Isto, bilo je to tako. I miš ^{članak} se i uspomene, i iskriču sjećanja, i nesite sadašnjica, i banjalučka je onladina u međuvremenu prekopala jedan neoznačeni grob u „stranome kutu“ staroga vojničkoga groblja, i dostojnije sa sakra pokupljene su kosti, što su bile bačene u jamu bez lijesa, i dostojno je sakraupen prvi partizanski avioničar, ^{Rudi Čajavec} i sve je to žir i siveži, kao da je bilo, jecner, a ipak su otada protekle već pune četiri godine. I proteći će ^{nikako} ~~koliko~~ još puta to četiri godine, a ~~već~~ spomen na Čajavca, čegre drugove i njihov djelo ostat će trajno srijetas i žir.

Vladimir Blašković